

A woman with glasses and a pink shirt is pointing at a chalkboard filled with mathematical formulas. The background is slightly blurred, focusing on the woman and the text. There are decorative pink circles of various sizes on the left side of the slide.

5.1. РОЛЬ І МІСЦЕ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОГО ПРАЦІВНИКА В РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА, ЙОГО ФУНКЦІЇ

В.Л. Ортинський Педагогіка вищої школи

ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ -

процес, у якому опосередковується й контролюється інформаційний обмін, відтворюється і формується культура, відбувається становлення суспільної свідомості, здійснюється регуляція процесу розвитку економічної, духовної та соціальної сфер і загалом суспільства. Отже, діяльність педагога має не лише психологічне, а й соціальне підґрунтя, оскільки залежить від чинників, що пов'язують сьогодення з минулим і майбутнім суспільства. Освоєння досвіду людської діяльності, адаптація молодого покоління до наявних соціальних відносин, економічний і духовний стан суспільства формуються за участю педагога.

ПЕДАГОГ -

- виразник і виконавець вольової та мотиваційної регуляції життя суспільства. Його діяльність є похідною від саморозвитку суспільства. За допомогою соціально контрольованих дій науково-педагогічного працівника формується виховне й освітнє середовище, яке відповідає нормам моралі та рівню розвитку суспільства, тобто середовище, у якому триває життєдіяльність усіх членів суспільства. Завдяки педагогу синхронізуються потреби суспільства і рівня змістової та технологічної підготовки і перепідготовки громадян.

Н. В. Кузьміна виокремлює структурні складники й функціональні компоненти педагогічної діяльності. Ця модель містить п'ять структурних елементів:

- суб'єкт педагогічного впливу;
- об'єкт педагогічного впливу;
- предмет їх спільної діяльності;
- цілі навчання;
- засоби педагогічної комунікації.

ПРОФЕСІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ МАЄ СВОЮ СПЕЦИФІКУ, ЯКА, ГОЛОВНИМ ЧИНОМ, ПОЛЯГАЄ У:

- сукупності фізичних та інтелектуальних сил і здібностей педагога, завдяки яким він успішно здійснює доцільну діяльність щодо виховання і навчання студента
- своєрідності об'єкта педагогічної діяльності, який одночасно стає суб'єктом цієї діяльності. Активність студентів як суб'єктів педагогічної праці значною мірою залежить від рівня їхніх організаційних знань та вмінь;
- своєрідності засобів праці науково-педагогічного працівника;
- специфіці взаємозв'язку між трьома підсистемами (сукупність інтелектуальних і фізичних сил педагога, сукупність даних об'єкта діяльності та сукупність засобів і структури діяльності).

ЗАВДАННЯ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОГО ПРАЦІВНИКА

-

- формувати в студентів мотивацію самовдосконалення, прищеплювати навички та вміння вдосконалювати свою особистість упродовж усього життя. Упоратися з цим дуже складним завданням вдається не кожному науково-педагогічному працівнику, а тільки тим, які є справжніми майстрами своєї справи.

ФУНКЦІЇ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОГО ПРАЦІВНИКА

- управлінську;
- продукування;
- передавання;
- трансформації;
- спонукання;
- соціалізації;
- прогнозування;
- корегування;
- культурологічну;
- виховання;
- розвивальну.

АВТОРИТАРНИЙ СТИЛЬ УПРАВЛІННЯ

- виявляється в нав'язуванні своїх поглядів, думок, методів, способів, засобів і форм навчання (самоосвіти), виховання (самовиховання), розвитку й професійної підготовки студента. Для авторитарного стилю характерна висока централізація керівництва, домінування науково-педагогічного працівника, його вимог. Педагог одноосібно ухвалює і скасовує рішення, більшість питань щодо проблем навчання й виховання розв'язує сам.

ДЕМОКРАТИЧНИЙ СТИЛЬ УПРАВЛІННЯ

- Для демократичного стилю управління характерний певний розподіл повноважень між студентами і педагогом щодо проблем навчання, самостійної роботи, методів дозвілля, інтересів та ін. Педагог намагається ухвалювати рішення, радячись зі студентом, надає йому змогу висловлювати свою думку, ставлення, робити самостійно вибір. Часто такий педагог звертається до студента з проханнями, рекомендаціями, порадою, рідше - наказує. Систематично контролюючи роботу студента, він завжди говорить про позитивні результати й досягнення, особистісне зростання та прорахунки. Звертає увагу на ті аспекти, що потребують додаткових зусиль, праці над собою чи спеціальних занять. Педагог вимогливий, але одночасно справедливий.

ЛІБЕРАЛЬНИЙ СТИЛЬ УПРАВЛІННЯ (НЕВТРУЧАННЯ)

- властива відсутність активної участі педагога в цих процесах. Чимало навіть важливих справ і проблем студенти розв'язують без його активної участі й керівництва. Щоб студенти виконали яку-небудь роботу, йому нерідко доводиться їх умовляти. Він розв'язує здебільшого ті питання, які назрівають самі, контролюючи роботу студентів, їхню поведінку нечасто й несистематично. Такому педагогу властива низька вимогливість і слабка відповідальність за остаточні результати.

ПОТУРАЛЬНИЙ СТИЛЬ УПРАВЛІННЯ

- Потуральному стилю управління діяльністю студентів притаманна певна «байдужість» (найчастіше - не-усвідомлена) з боку педагога щодо розвитку, динаміки навчальних досягнень чи рівня вихованості студентів. Такий педагог орієнтується на задоволення будь-яких інтересів студентів, не замислюючись над можливими наслідками їхніх дій і вчинків, не ставлячи перспектив особистішого розвитку. Головний принцип у діяльності й поведінці такого педагога - не перешкоджати будь-яким діям студентів і задовольняти будь-які їхні бажання й потреби, можливо, навіть на шкоду не тільки їм, а й суспільству.

Продукційний стиль управління

- Функція продукування науково-педагогічного працівника виявляється у проведенні наукових досліджень, упровадженні їх у практику, експертизі, опублікуванні підручників, навчальних посібників, наукових монографій, статей;
- виступах перед громадськістю, участі в наукових, навчально-методичних і культурно-просвітницьких заходах регіонального, всеукраїнського і міжнародного рівнів
- Функція передавання полягає у переданні студентам знань, навичок і вмінь, стилю поведінки і культури, розмаїття форм, методів, засобів і технологій навчання (самоосвіти), виховання (самовиховання), розвитку та фахової підготовки.

ТРАНСФОРМАЦІЙНА ФУНКЦІЯ

- Трансформаційна функція науково-педагогічного працівника виявляється у перетворенні учіння студентів на акт індивідуального постійного (неперервного) пізнання, знань і навичок - у професійні вміння, погляди, ідей - у переконання, звичок - у стійкі риси характеру, знань і поглядів - у громадянську позицію та ін.

СПОНУКАЛЬНА ФУНКЦІЯ

- Спонукальна функція полягає в постійному стимулюванні студентів до оволодіння знаннями, самостійної активної пізнавальної діяльності, формуванні мотивації досягнення та успіху в майбутній професійній діяльності, а також спрямованості особистості студента.

РОЗВИВАЛЬНА ФУНКЦІЯ

- Розвивальна функція науково-педагогічного працівника виявляється в тому, що він має постійно забезпечувати духовний, інтелектуальний, фізичний, професійний, психологічний і громадянський розвиток студентів, а також їхні особистісні якості.

ФУНКЦІЯ СОЦІАЛІЗАЦІЇ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОГО ПРАЦІВНИКА

- Функція соціалізації науково-педагогічного працівника виявляється в тому, що, по-перше, він має сприяти адаптації студентів перших курсів до нового для них соціального середовища - вищого навчального закладу; по-друге, вводити, залучати студентів у духовне, професійне, соціальне, економічне і політичне життя суспільства.

ВИХОВНА ФУНКЦІЯ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОГО ПРАЦІВНИКА

- Виховна функція науково-педагогічного працівника полягає в тому, що він під час навчально-виховного процесу формує у студентів світоглядні і життєві позиції, мораль, систему переконань, ціннісні орієнтації, почуття відповідальності, патріотизму, національної гордості та гідності, а також позитивні норми поведінки. Фактично, науково-педагогічний працівник причетний до формування не лише фахівця, а й громадянина українського суспільства, патріота своєї держави.

ПРОГНОСТИЧНА ФУНКЦІЯ НАУКОВО- ПЕДАГОГІЧНОГО ПРАЦІВНИКА

- Прогностична функція науково-педагогічного працівника виявляється в тому, що він має передбачати насамперед ближні й віддалені цілі майбутньої професійної діяльності, планувати завдання щодо розвитку й професійної підготовки студентів на різних етапах навчання, під час вивчення різних навчальних дисциплін і практик, а також завчасно передбачати форми, методи і засоби ефективного впливу на студентів залежно від рівня їх зрілості й сформованості.

КУЛЬТУРОЛОГІЧНА ФУНКЦІЯ

- Культурологічна функція полягає в тому, що науково-педагогічний працівник є носієм загальної, національної та педагогічної культури, що загалом відображає сформований науковий світогляд, стійку систему національних і загальнолюдських духовно-моральних цінностей.

КОРЕГУЮЧА ФУНКЦІЯ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОГО ПРАЦІВНИКА

- Корегуюча функція науково-педагогічного працівника виявляється в тому, що він зобов'язаний також змінювати стиль поведінки та учіння студентів, їхні погляди, переконання, принципи, норми, ставлення до оволодіння знаннями, навичками і вміннями, громадянського обов'язку, держави і суспільства, інших людей і самих себе, а також особистісні якості та властивості студентів.

